

Alcedo

Februari 2021 Årg 43

Naturskyddsföreningen
Örkelljungabygdens Natur

Ett nytt Alcedo-nummer har du nu äntligen i din hand. År 2020 blev som bekant ett speciellt år och redan året innan hade vi med stora bokstäver deklarerat i Alcedo 2019-3 att framöver hade vi känt oss tvingade att dra ner på utgivningen av det nu mer än fyrtioåriga tidskriftsprojektet med namnet Alcedo. Läsaren och prenumeranten skulle få vänta ända till december 2020 innan något nytt och förhoppningsvis läsvärt naturnummer såg dagens ljus.

Nu ser du att det dröjde till februari 2021! Vår nya publikation heter fortsättningsvis också Alcedo, men måste kanske nu tituleras som en årskrift eller årsbok. Hoppas vi framgent kan lyckas med vår nya målsättning – att varje år ge våra läsare en välfylld, läsvärd, natur- och kulturskrift, som speglar vår skogsbygd och dess fascinerande landskap. Att berätta om växter, djur, glädjeämnen och problem. Så som vi ser det som aktiva medlemmar i Örkelljungabygdens Natur. Och vi vill att du som medlem också ska kunna göra din röst hörd. Glöm inte det!

Denna Alcedoskrift börjar med ett flertal bildrika referat från förra årets aktiviteter, i form av exkursioner och cirkelträffar. Men numrets höjdpunkt måste väl ändå den mycket säregna artikeln om lappugglans märkliga häckningar 2020 i sydligaste delen av Sverige – och inte minst de som gjordes i vår egen kommun!! Med fina foton och med hjälp av Patrics ”lätsamma” pennföring förflyttas läsaren ut i uggleskogen. Därutöver har Kurt Arne tecknat ner den, i våra ögon, tragiska historien om Igesöarna.

Håll till godo och hoppas vi får behålla dig som medlem och prenumerant även under år som kommer.

Styrelsen & redaktionen

Redaktionen

Janne Johansson, Ingas väg 7, Ö. Ringarp, 286 91 Örkelljunga,
tel 0435-501 31. janne_ringarp@telia.com

Perry Vigelsbo, Lingonvägen 1, 286 36 Örkelljunga,
0435-510 58, vigelsbo@telia.com

Pär Svensson, Klockgatan 21, 286 34 Örkelljunga, 076-77544 75,
pergit@outlook.com

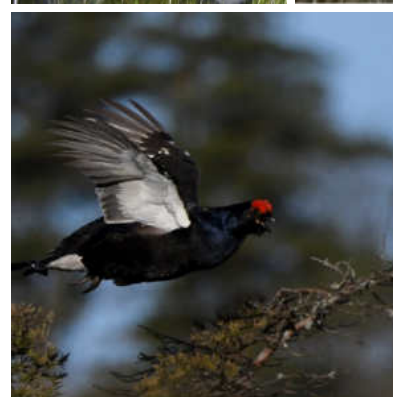
Nästa **Alcedo** kommer när den kommer.

Foto framsida och baksida: Kurt-Arne Johansson

Innehåll

Alcedo februari 2021

Axplock aktiviteter ÖbN under 2020	8
Lappugglor – i Örkelljunga!	30
En försvinnade skogsdyll	46
Orrinventeringen 2020	54
Fågelåret som gått	62

Program

Vår - försommar 2021

20/3 Lördag. Exkursion med fokus på fåglar. Vädret får lite bestämma vart det bär hän denna lördag, till nån inlandslokal eller till kusten, västerut eller österut. Medtag fika och kläder efter väder. Samling vid f.d. Netto kl. 08.00.

Ansvariga Björn Herrlund & Kurt Arne Johansson.

10/4 Lördag. Myrvandring. Vi försöker hålla fortsatt liv i vår fleråriga tradition, den att i april månad vandra runt i något intressant myrkomplex i kommunen. Denna gång väljer vi Svenskemyr i gränstrakterna till Småland, tillika f.d. gränstrakt till 1500-talets Sverige. Samling kl. 09.00 vid f.d. Netto.

Ansvariga Janne Johansson & Patric Carlsson.

24/4 Lördag. Smedhults gamla tallskog är nu ett biotopskydd! I byn Smedhult, på gränsen till Sönder Össjö finns en bevarad gammal tallskog, där ett flertal träd är kring 200 år. Här växer också rikligt med enbuskar, säkert en rest från tiden som betad utmarks-skog. Kurt Arne från grannbyn visar oss runt. Samling vid f.d. Netto kl. 09.00.

Ansvarig Kurt Arne Johansson.

8/5 Lördag. Tosteberga i finaste skruden. Ett sevärt, upplevelserikt besöksmål under maj månad är Tosteberga ängar. De vackra gullvivorna lyser smått överallt på de flacka strandängarna, men inslag av orkidéer, jungfrulin mm tvingar oss också att stanna upp för att fotografera, kanske examinera grannlåten. Hoppas vi ses på denna "heldag" ute i vår Herres hage - när det är som vackrast. Samling vid f.d. Netto kl. 09.00.

Ansvarig Janne Johansson.

29/5 Lördag. Vi firar idag den biologiska mångfaldens dag – fast en vecka i efterskott! Mångfalden av växter och djur har minskat kraftigt de senaste decennierna, vad gör vi åt det? Denna dag tittar vi på betesmarker, vägkanter, på blommor, insekter mm i trakten av Killhult, Växtorp. Ta med fika.

Samling vid f.d. Netto kl. 10:00.

Ansvariga Lars Schale & Janne Johansson.

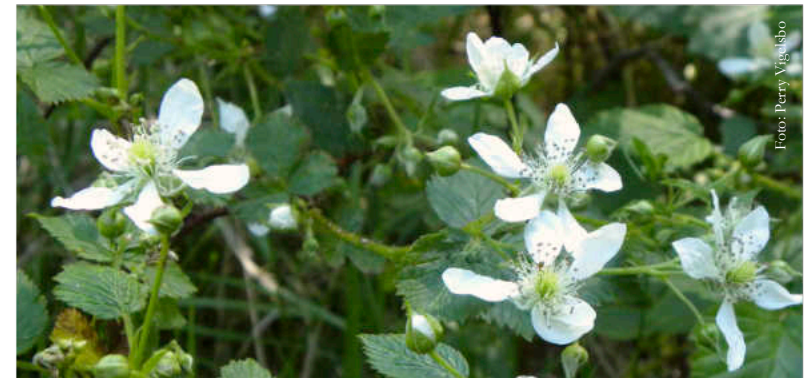
5/6 Lördag. Naturnatten, ett säreget arrangemang! Detta år har Björn och Kurt Arne lovat ledsaga oss ut i mörka natten för att om möjligt hitta någon lämplig fågellokal med spännande nattliga fågellåten. Är du spänd på att uppleva något häftigt, så se till att komma med. Och så ska vi också ha tur med vädret, förstås.

Samling vid f.d. Netto kl. 21.00.

Ansvariga Björn Herrlund & Kurt Arne Johansson.

20/6 Söndag. Vilda blommornas dag. Otaliga gånger under åren som passerat har Zigge visat hugade blomälskare runt på någon av kommunens mer spännande floralokaler... I skrivande stund har detta års besökslokal ännu inte bestämts, men om du följer oss på vår hemsida, så lovar vi avslöja platsen några veckor innan dagen D. Samling vid f.d. Netto kl. 09.00.

Ansvariga Leif Sigbo (Zigge) & Janne Johansson.

Åsljungabjörnbär.

Pinnåområdet 2021-01-16

"Femton minus hade uppmäts på morgonen, men i gengäld fick vi en fantastisk dag i Pinnåområdet. Vi gick Skogabäcken och sedan uppströms mot Ågatan. Just vid bron fick vi se den lille juvelen, kungsfiskaren, som hastigt försvann uppströms. Någon strömstare fick vi däremot inte se, trots idogt spanande."

AKTIVITETER I ÖbN

AXPLOCK 2020

Rönneåns dalgång – Djupadal och Natthall – 1 maj

Efter välbehövligt regn besöktes denna första maj flera vackra lokaler utmed Rönneån.

Vi började vid Djupadals mölla (numera kanotcentrum), dess norra sida bestogs. Här har vårfloran en längre tid visat upp sig i form av nunneört, tandrot, sippor... och de 12 personer som utgjorde exkursionsdeltagarna vandrade med viss möda upp på knallen intill. Utsikt över ån, möllan och träd under lövutslagning, ofta avenbok.

Därefter långvandring bort till Natthall en bit uppströms längs det vackra vattendraget. Mindre hackspett, gröngöling, större hackspett, grönsångare, svarthätta, ärtsångare, gransångare, svartvit flugsnappare, stenkäck, trastsång, rödhakesång.

Härlig ”fikatimme” uppe på höjden Natthall med betagande vyer

över den stillsamt meandrande Rönneåfåran. Inger Persson från Klippanbygdens Natur var också med och gav oss inspiration... Vid några stora stenblock nära Natthallshöjden sägs trollen hålla till och med sina hyss stör de jättarna på toppen av Natthall. I Natthalls brant ska både svartbräken och gaffelbräken finnas, men vi varken vågade eller hann med ett eftersök.

Under tillbakavandringen sökte vi oss fram längs sluttningen ner mot Rönneå. Rik vår- och försommarflora gladdade oss, vit-, blå- och gulsippa kunde ännu ses, vätteros (mycket var överblommat), skogsbingel, tandrot, ramslök, lungört, sankt Pers nycklar (enstaka), gullviva, violer (lundviol, skogsviol), löktrav, vårlök (överblommad) m fl.

Exkursionen avrundades med ett nära-Rönneå-besök på Göingevången ej långt från Ljungbyhed. En mycket gammal marknadsplats med anor bak i 1400-/1500-talen. På ganska plana, välbetade strandängar kunde vi hitta uppstickande backsippor i markerna nära åfåran. Även några mandelblombestånd kunde inregistreras. Annars var det mest knippfrylet som blommade i sin enkelhet och vid några sandblottor den helt överblommade nagelörten.

I Risebergas florabutik inhandlades Engelholmsglass. Värdig avslutning på denna trivsamma första maj!!

Text och foto: Janne Johansson

Tidig morgon med skolorna – 29 maj

Traditionsenligt i månadsskiftet maj- juni, bjöd föreningen några av kommunens fjärdeklassare på en tidig morgon i området runt Lärkesholmssjöarna. Och som det brukar vara sken solen över oss alla. Jag tror mej veta att vi aldrig har haft riktig otur med vädret under dessa år, och utflykterna med 4:orna har ändå genomförts upp emot otroliga 30 år! Det har aldrig regnat, mestadels solsken, någon gång lite blåsigt. Arrangemanget har aldrig behövts ställas in, egentligen otroligt.

Detta året var det tyvärr bara Berings 4:or som var med, tidigare har alltid även Mårdens 4:or varit med. Cirka 50 elever gav sej halv 6 på morgonen ut på turen, indelade i fyra grupper, tillsammans med lärare, några föräldrar och fem kunniga ”naturvetare” som ciceroner. Framför allt bör vi här passa på att tacka Inger från Klippanföreningen, som kom och ställde upp som ledare.

Med fika i ryggsäckarna och med allt mer värmande sol knatade grupperna iväg, med småstopp då och då, för att lyssna och ibland titta på blommor, träd eller buskar. Men, men, kanske mest fokus på

fåglarna! Och, lite förberedelse hade eleverna fått, vissa fågelarter hade specialstuderats. Som, talgoxe, lövsångare, bofink, svartvit flugsnappare, och några till. Visst fick grupperna höra/se de flesta av de förväntade arterna, plus en hel del andra också. Roligt var att en av grupperna fick se en hornuggleunge och en av föräldrarna.

Men det viktigaste i sammanhanget var ändå att komma ut en tidig, vacker morgon, många hade säkert aldrig upplevt något sådant tidigare. Och som brukligt fixade vaktmästare Ingvar grillad korb med mera efter välförrättat värv. Inte heller ska vi glömma att hedra Eva, Inger, Lennart och Janne för kunnigt ledarskap.

Text: Björn Herrlund Foto: Janne Johansson

Göingeåsen, Tormestorp – 5 juli

Under drygt fyra timmar vandrar 16 personer runt i naturreservatet på Göingeåsens västra sluttning, strax intill Tormestorp. Vädret är något nyckfullt, men vi har tur och mestadels är det uppehåll.

I dessa coronatider blir det av tvång många bilar som parkeras vid uthusbyggnaderna intill gården Spragleröd. Genast vid p-platsen möts vi av en mängd ”ruderatblommor” bland krossten, grus och sand... vit sötväppling, gråbo, mörkt kungsljus, oxtunga, blåeld, jordklöver, harklöver...

En stor infotavla visar besökaren reservatets omfattning, men vi går vidare längs stigen inåt branterna.

Hasselbuskar mest varstans, i övrigt exemplar av mindre alm, lind, skogsolvon, avenbok. I kanten av stigen syns de korgblommiga arterna skogssallat och harkål, och än vanligare är lundsloken, ett till synes vanligt gräs i denna del av åsen/berget. Även hässlebrodd och skogsstarr sågs på flera håll. Bland örterna kan man nämna nejlikrot, lundarv, stinknäva, stinksyska, skogsbingel och slingrande på marken ses ofta gulplisterblad.

Vi avviker därefter från stigen och ger oss ut i obanad terräng – längs en ganska fuktig, stenblocksrik, lövskogsbeväxt sluttning. Avenboken är ofta vanlig i denna trakt, men vi ser även höga lindar, lönnar m fl. Vildsvin och rådjur har sina vägar förbi, många fallna trädstammar, buskage. Här verkar ingen göra besök... Någon hittar så den ganska nygjorda spången, bron över Tormestorpsån! Så bra. Men vi får vada i nässlor, högt gräs innan vi kommer fram till bron. Innan vi når den inhägnade gräsmarken på andra sidan måste vi obekväma oss och krypa under den med ström fullproppade stängseltråden. Thomas fick sig allt en stöt. Rörflen var ett av de högväxande gräsen på den öppna marken innanför.

Vi går in i den röjda ek- och hasselskogen väster om ån. Även detta område ingår i reservatet och betas av nötkreatur. Fikapaus är nu ett måste och tillika kan den genomföras i en skön miljö. Kollar man gamla kartor upptäcker man att detta område utgör före detta ängsmark! Kombinationen ek, hassel och ängsmark är ganska vanlig i dessa trakter och reservatet återspeglar därigenom denna ”fortid”.

Vår återmarsch går en kort stund längs järnvägen mot Malmö, förbi en fabrik. I ån ser vi stor igelknopp, kaveldun, skogsäv, fackelblomster, rosendunört... Och i slänten på banvallen växer strimsporre. Men nu återgår vi till mer lättpromenerad vandring längs, ja just det, Skåneleden, och når snart en bit upp på åsens markanta brant.

Vaksamma ögon hittar ett gräs med långa borst ut med stigen, männe en losta, Bromus? Ingen vågar säga något. Och en bräsma som vi tidigare skådat måste nog bestämmas som en lundbräsma när man tittar efter mer noggrant. Skogsbräsman har väl inga sådana småblad.

En andra fika intas, mycket stenblockig mark nedanför leden. Vi vandrar nöjda tillbaks längs leden – till bilarna.

Text: Janne Johansson Foto: Perry Vigelsbo

Ängahöstnad i Spångabygget – 30 juli

En lång tradition. En fyrtioårig! Det var Kjell Karlsson som var inspiratorn till att Örkelljunga fältbiologer 1979 började slå ett stycke gräsmark vid Pinnån, nära Brukets kvarn med hjälp av liar. Vi kallade området för Holmasidden. Under tretton år i rad använde vi årligen en sensommardag till att på gammaldags vis slå av gräset med hjälp av vassa lieblad. Förutom vi yngre fältbiologer fick Kjell gamla erfarna liemän att ställa sin tid till förfogande.

År 1991 förflyttades lieslåttern till Otto Gustafssons marker i Spångabygget. Till en växtrik, smått unik sidvall, en ängahöstnad som skulle genomföras på gammalt vis. Att vi övergav Pinnåslåttern berodde på att vi tyckte kommunpolitikerna var knepiga och negligerade vår insats.

Uppe i Spång blev vi hjärtligt välkomna av Otto... Ängen hade nyttjats som äng fram till andra världskriget och där uppe växte, växer granspira, vattenklöver, småvänderot, tätört, loppstarr, ängsstarr, nålstarr, dystarr, grässull, kärrull. Många arter som alltmer hotas till sin existens.

År 2020 håller vi fortfarande kvar vid vår tradition med denna

slätterdag, i regel avhållen i början av augusti. Skillnaderna nu trettio år senare är små, fast nu är det faktiskt ett flertal kvinnor som bidrar och greppar lien och hjälper till med bravur.

I torsdagskväll samlades därför nio frivilliga, ”lättövertalade” personer – antingen med egna lieblad, lieskaft i bilen sin eller så lånade föreningen ut ett sådant ”paket” till den lielöse. I stort nyttjades tre timmar för att genomföra höstandet, men att slå av all gräs och örter med lie på denna äng är inte det lättaste. En mängd tuvor, med olika ursprung, både försvårar och skapar variation när vi långsamt drog oss nerför längs slutningen. Mycket vattenklöverblad finns på flertalet håll, dessa är ganska lätta att slå av. Smala gräs är däremot värre och uppe i sidoslutningen är det det bredbladiga gräset blåtåtel som dominerar fältskiktet.

Någon halvtimme innan vi var färdiga avbröt Eva vårt arbete. Nu var det utskänkning! Inte det sämsta. En kladdkaka med blåbär och lime. Och vispgrädde. Och kaffe förstås. Det lät sig smakas.

Visst var det en speciell kväll, denna torsdagskväll. Själv hävdade jag att en sådan kväll är bättre än stämningen på en nobelmiddag! Mer av högtid och ”helighet”. Tack alla som var med, speciellt Erik Jansson, 88-åringen som tvunget ville vara med i år igen.

Text: Janne Johansson Foto: Perry Vigelsbo

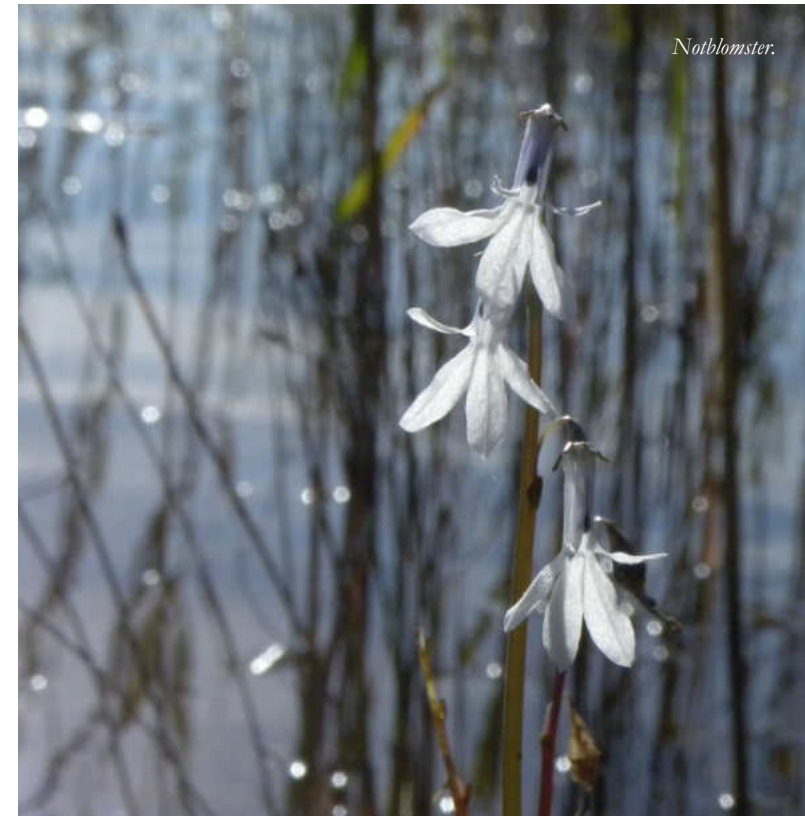

Floracirkeln vid Vårsjön mm – 3 augusti

Fantastiskt fin eftermiddag, kväll denna floracirkeldag. Vi var 10 personer som slöt upp och vi började vid den idylliska gylen nära Sandsjöholmgården. Så vackert och en ny upplevelse för många. Det enkla, men säregna kallgräset, *Scheuchzeria palustris*, sågs i hundratal, tusental längs gylens alla gungflyartade stränder.

Annars noterades också dystarr, rundsilehår, tranbär, rosling, hjortron, vitag. Och med hjälp av Patrics ”vispande” insekthäv fick vi på nära håll skåda den pampiga blå kejsartrolländan. ”Tänk att den skulle finnas här vid denna lilla gyl” kommenterade Patric!

Längsta stoppet gjordes vid Osbäckens utlopp från den fina Vårsjön. Fika och växtkoll tog vid. Vi jämförde tvärsnitten på några olika rosettväxter som notblomster, strandpryl och några i landflutna strån av braxengräs. Dessutom granskade vi brunag (vitagen fanns ju vid Gylen), dysäv, strandklo, hårslinga, någon form av bläddra. Bland annat.

Avslutningen blev en vandring till platsen för en medeltida borg nära en av Vittsjö-sjöarna. Det var Gunhild som guidade. Först beskådade vi bortåt 200 knärotsstänglar, varav flera var smått överblommade, men en hel del hade ännu vita små orkidékalkar att visa upp. Ute på borgudden berättade Gunhild om de utgrävningar som under åren gjorts, den senaste och mest omfattande hade Anders Ödman som huvudman. Borgen lär i varje fall kunna härledas bak till 1300-talet. Idag ser man föga av den märkliga fd byggnationen...

En trevlig exkursion med natur- och kulturintresserade personer.

Text: Janne Johansson Foto: Perry Vigelsbo

Biparadiset i Örskelljunga, guidning av Mikael Sörensson – 15 augusti

Det nyutslagna gullriset lyste upp som små solar och gräshoppornas gnisslande läte i det torra gräset hälsade oss välkomna denna dag. När vi samlades vid tiotiden var det ännu behaglig temperatur som sedan snabbt skulle stiga till närmare trettio grader. Men sol, värme och blygsam vind är perfekt insektsväder – så vilken tur ändå.

Skånes Fagerhults scoutkår var glädjande med från start och hjälpte till med håvandet och Mikael Sörensson hade fullt upp med att artbestämma och berätta om fångsterna. Ledarna Eva och Birgit hjälpte till så gott de kunde i detta sammelsurium av arter. ”Jo det stämmer, en lyckospindel”, bekräftade Mikael. Olika skalbaggar, fjärilar, blomflugor, gräshoppor och säkert ett och annat bi, eller? Det finns ju upp emot 300 arter av bin varav en del är svåra att bestämma och så finns det rovtsteklar som kan vara förvillande lika. Vid sandvallarna presenterades den smått unika getingpindeln, en stor gul- och svartrandig spindel som troligen kommit till sandtaget i Ekholm genom sin förmåga att med långa trådar förflytta sig med vindens hjälp.

Scouterna bjöd sedan på kall saft och varmkorv så att alla skulle orka med resten av dagen. För den sugne fanns även kaffe och kaka – stort tack!

Klockan fjorton äntrade Mikael scenen igen. Efter ett kort men inspirerande föredrag i lövskugga gick han lös på vegetationen med en väldig slaghäv. ”Det är ett jäkla jobb med denna häv, men det ger ett gott resultat”, menade Mikael som snart kunde visa upp resultatet. Det blev många frågor kring innehållet och de olika insektsgrupperna.

Efter detta plockades den lätta lufthäven fram och ett mer selektivt förfarande tog vid. ”Den sandiga, magra marken med sina sandblottor är perfekt, gärna som stigar”, berättade Mikael, som menar att många solitära bin ofta följer dessa och bygger sina bon i kanterna. Vi blev visade flera exempel på små kratrar av sand som skvallrade om detta. ”Vid det långsträckt utgrävda haket nära skogskanten går det troligen att hitta upp mot 400 arter”, fortsatte Mikael och pekade bort mot det sydvända partiet av det före detta sandtaget. Brynmiljöer är ett annat viktigt inslag tillsammans med blommande växter. En och annan blåmunk kunde ännu hittas och här och var växte åkervädd, båda viktiga näringskällor.

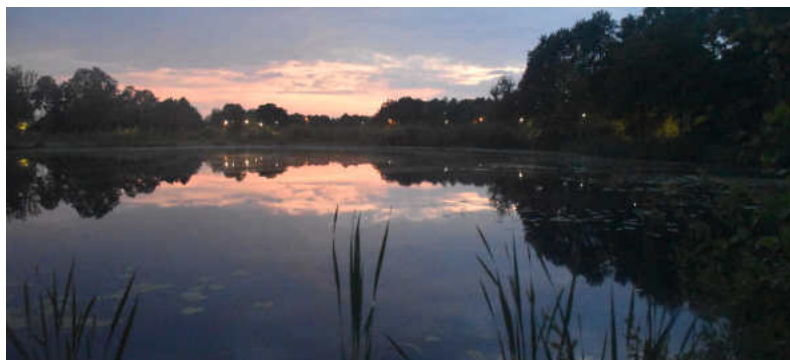
En timmes vistelse med häven ute på det flacka området gav många uppslag till diskussioner. Emellanåt besöktes skugga vid de halvstora tallarna och komna till den nedgrävda eken, vid ingången, avslutades denna varma dag med de viktiga insekterna i fokus.

Text: Pär Svensson Foto: Birgit Svensson

Fladdermössens värld, Hjälm sjöns västra sida - 18 augusti 2020

Denna stilla, småmulna kväll hade vi lyckan av att ha Stefan Viktorsson som vår eminenta fladdermusguide mellan 20-22.15. Vi var nio personer som mött upp för att berika sitt kunnande. Kvällen började med att Stefan berättade om fladdermusgruppens liv och leverne. Fladdermössen är den nästvanligaste däggdjursgruppen i världen och den enda som har förmågan att flyga!!

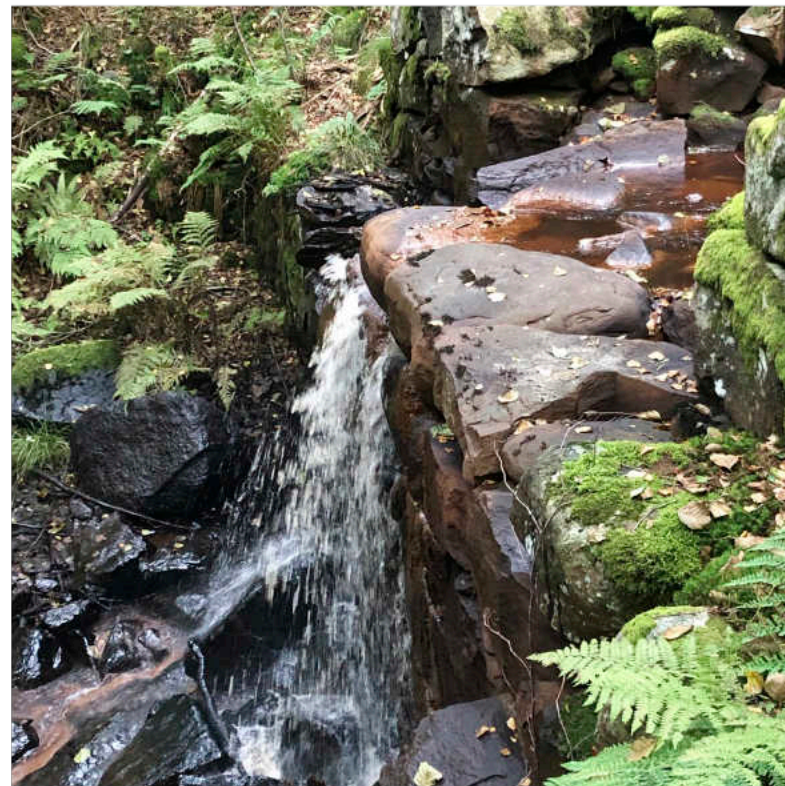
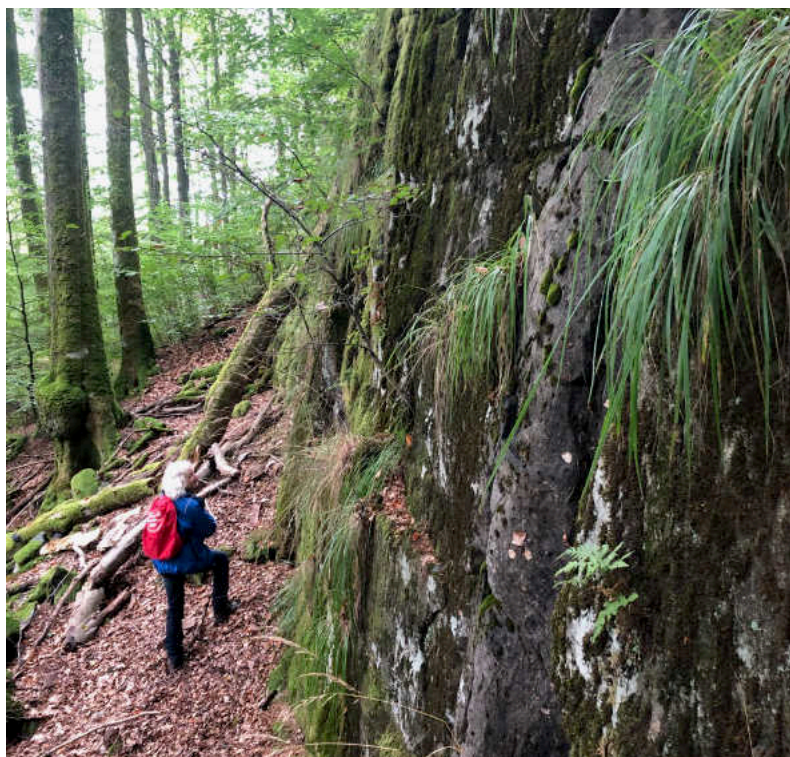
Efter Stefans genomgång blev vi tilldelade vars en detektor och så började vårt sökande efter skymningens nattdjur. I början var det lite trögt med hittandet av några fladderdjur, men en dvärgpipistrell flög nära Månssons villa och ner vid Abborrasjöns strand hördes troligen större brunfladdermus; fast Stefan nämnde att dvärgpipistrellen kan ha ett liknande lågfrekvent läte som en "kärlekssång". Arterna har sin parningssång nu mot hösten till. Ut på roddarnas udde, vid målgången hördes tydligt en vattenfladdermus.

Vi vände så tillbaks igen och när vi återhört dvärgpipistrellen kunde även en gråskimlig fladdermus och även en nordfladdermus inräknas. Och kanske var det också en mustasch-/taiga fladdermus som också smet förbi. Avslutningsvis gick vi ut på en längre bryggan i Hjälm sjön... och där fick vi uppleva ett livligt spel från en pipistrell, möjligen var det en sydpipistrell. Stefan lovade kolla upp möjligheten. Ett stort tack till Stefan att han åkte hit ända från Linderöd. Vi blev glada.

Text och foto: Janne Johansson

Vandring på Hallandsåsen – 20 september 2020

Dagens vandring på Hallandsåsen gick till Musikedalens naturreservat (musike, gammalt namn för växten myskmadra). Vi var tolv personer som gick en runda på c.a 5km mest på små skogsvägar. Säsongen går mot sitt slut när det gäller flora och fågelsång, men en hel del hittade vi att se på. Först hittade vi en påkörd brun huggorm, mycket med sumpnoppa och skogsnoppa, fina exemplar av kambräken. Blodroten var väl det som blommade bäst, men även ögontröst hittade vi på några ställen. Svamp fanns en hel del olika sorter, bl.a olika soppar. Fågelläte var mest talgoxe, blåmes och grönsiska. Området är inventerat på lavar och mossor, det finns en hel del med rödlistade arter.

Vi fikade först i en glänta i bokskogen där vi studerade mossor och lavar men kom fram till att vi behöver lära oss mer. Vi kom in på en gammal väg där det växte fina lavar tillhörande Cladoniasläktet och nedanför hörde vi bäckens porlande. Vi intog en andra fika innan vi började bestigningen av Klintehallar, höjdskillnad ca. 50 meter. Det var brant uppför i bokskog, väl uppe konstaterade vi att lövverket tog bort det mesta av utsikten. Nedstigningen tog vi en lite lättare väg förbi stora rotvältor av gran och fur men även stora stående mäktiga bokar och granar. Väl nere på väg igen såg vi på brandticka på en granlåga. Avslutning blev vid resterna av en gammal sågkvarn som revs på 1920 talet.

Text och foto: Lars Schale

Svampexkursion med Mikael Bergqvist – 3 oktober

Svampvandring står det på programmet. Det har varit en ganska torr period senare tid, undrar om det ska komma några deltagare ändå. Utanför gamla Netto samlas vi, bilar dyker upp. Till slut är vi 15 personer, det är inte dåligt. Och från Bjärnum kommer Mikael Bergqvist och med honom kunskapen den där lite extra. Det bådär gott. Vår bilkaravan åker Hallandsvägen upp, via Tockarp till Lönsjöholm. Målet är skogarna, fuktmarken i östra delen av Långalts myr. Här är alltid så fint, märkbara rullstensåsar, omväxlande småbrutenhet, kärr, torvmark.

Som vi brukar blir vandringen som ett ”dragspel” med ömsom samling kring nya fynd, ömsom letande lite var för sig. Det är ofta torrt, torrt så det räcker. Men någon hittar en kremla, brokkremlan ska man inte missa. Den är god! En liten lökbroskskivling som vi sätter under näsan, den luktar starkt trots sin litenhet. Efter en stund har någon fått upp ögonen för små trattkantareller. Det är ännu lite tidigt för denna favorit för många. Vår riktning blir mot en bastant rullstensås i kant med myren. Uppe på krönet intas dagens fika,

mycket småprat i kulissen, bland blåbärriset och närheten till den fina myren, Långalts myr. Det finns faktiskt fortfarande kvar ganska många plockbara blåbär här i denna kantskog.

Den finaste naturskogen är nog den som följer mosskanten norrut. Så där oskött, fallna träd under nedbrytning, ett gäng bleka taggsvampar, några delikat vackra klibbtickor med ”tårlika, klara vätskedroppar” och så de pyttesmå röda bollarna som smycken på den murkna trädstammen. Det måste väl vara ullklubbor, tror jag vid koll efteråt. Mikael förklarade, gav sidoblickar, allt var trevligt på ett trevligt sätt. Allra trevligast var kanske den unga flicka som med sin pappa kommit ända från Malmö för att få uppleva något annat än de sydsåkanska skogarna. På tal om blandad tillhörighet så fanns det också några från Bjärred (sommarstuga i Ö-a), någon från Bjäre, en från Halmstad...

Under slutspurten fick vi lektioner i hantering av citrongul slemskivling, av att skilja brunsoppar, rutsoppar och de värdiga karl johan-svamparna åt. En olivvaxing blev nog den sista matsvampen som demonstrerades. Visst blev det en njutbar dag ute i moder natur, som alltid.

Text och foto: Janne Johansson

Två bildsatta dikter

Janne Johansson

*Ute från vintern ligger inplockade brunlöv, boklöv
näst intill intakta
Grönbeten är möjlig i och genom ljusets obehagliga tillvaro*

*Inne i huset torkas de bruna löven, nerverna
strålar ut från mittribban
Långt borta, så långt borta från kloroplastens sektionerade tid*

*Nyårsbetraktelsen, bokbladets rundade kant, björk-
bladets sågade
Är livet en tävlan utan slut, utan synbar mening*

Foto: Janne Johansson

Foto: Perry Vigelbo

*Livet som en lövsångarsång. Du bör den utanför väggarna,
utanför glasrutans angränsning. Den har ett melodiöst innehåll.
Tror du, tycker du. Efter en lövsångarmening kan man inte sätta punkt,
den målar sig bara fram och bort och iväg...*

Nutidens lappuggleland 2020-05-26

”Jag hade kvällarna dessförinnan stått vid en gammal betesmark i närheten, där jag tyckte det såg lämpligt ut för en lappuggla att jaga i skymningen, men där hände ingenting. Nu gick jag istället inne i en bokskog, då jag plötsligt fick höra ett tiggande läte som jag inte var bekant med. Strax fick jag syn på boet, högt upp i en grov bok. Jag lovar att jag aldrig kommer glömma honans sömniga blick på mig när jag fokuserat henne i kikaren.”

Lappugglor häckande i Örkejlunga

Text och foto: Patric Carlsson

"Lappugglan är nästan lika stor som berguven och har ett ganska fantastiskt utseende. Om uven ser ut som "Hornper" så liknar lappugglan själva "Tita grå" som kanske bekant en trollpacka, för vilken Skam hyste största respekt... Ansiktet ser ganska diaboliskt ut, med sina små, gulringade ögon, som sitta inne i smala koncentriska ringar, som nästan likna ett korsspindelnät" (Rosenberg E, 1953).

Det finns endast en notering av lappuggla från 1900-talet i Skåne. I början av februari 1913 sågs och sköts en lappuggla i Fjällkinge utanför Kristianstad (Bengtsson K, 2020). Det dröjde sedan hela 92 år till nästa observation. Därefter har utvecklingen gått fort. Fler och fler noteringar har gjorts även i Örkejlungatrakten och möjligtvis skedde den första skånska häckningen i just vår kommun 2017. Detta fynd har vi lokala ornitologer varit lyckligt ovetandes om. Christer Bergendorff från Sölvesborg befann sig i Örkejlunga för att fotografera trollsländor och gick då på en adult lappuggla. Samtidigt hörde han tiggande ungar. Efter att Christer fotograferat den gamla fågeln valde han att avlägsna sig från platsen och han såg aldrig ungarna. Detta var ganska sent i juli och då kan lappugglorna redan ha hunnit avlägsna sig en bra bit från själva häckplatsen, säkert flera kilometer, så det kan förstås inte helt uteslutas att det kan ha rört sig om ungar som kläckts i Halland. Eller till och med i Småland.

2020 fick vi in rapporter om flera lappugglor i skogarna och det blev en del letade efter dessa kringströvande eller eventuellt häckande fåglar. Kunde det verkligen vara möjligt att vi hade häckande lappuggla i kommunen?

Dagboksanteckningar

Den 26 maj hittade jag boet på en av lokalerna där en adult lappuggla setts en vecka tidigare och där Kurt-Arne lyckats fotografera den med mobilkameran dagen innan. Jag hade kvällarna dessförinnan stått vid en gammal betesmark i närheten, där jag tyckte det såg lämpligt ut för en lappuggla att jaga i skymningen, men där hände ingenting. Nu gick jag istället inne i en bokskog, då jag plötsligt fick höra ett tiggande läte som jag inte var bekant med. Strax fick jag syn på boet, högt upp i en grov bok. Jag lovar att jag aldrig kommer glömma honans sömniga blick på mig när jag fokuserat henne i kikaren. Hennes enorma huvud stack upp ovan grenverket på det tidigare rovfågelboet. I sanning en imponerande syn! Det var inte i denna biotop jag hade tänkt mig att finna boplatzen.

Nordanskogens vagabond häckar alltså i skånska bokskogar... Kurt-Arne och Elsie tillkallades och vi kunde efter en stund konstatera att det även fanns en stor unge i boet. Då var det troligen den jag hört tigga, även om honan har ett liknande läte. Vi hade en lyckad häckning till och med! Kurt-Arne bedömde att den snart var stor nog för att lämna boet. Vi bestämde (tillsammans med Björn), efter att noga ha tänkt igenom det hela, att inte röja platsen för någon. Vi var många nog som redan visste. Om det skulle sprida sig fanns risken att skogen skulle invaderas av fotografer och det hade förstås inte varit lämpligt. Så resonerade vi.

Tre lappugleungar från kull 1 tittar upp från boet.

Lappugglehona på lokal 1.

Den 30 maj kunde jag konstatera att det inte bara fanns en, utan tre välmående ungar i boet, och att det inte skulle dröja länge innan de hoppade ur detsamma för gott. De båda största var ute och klättrade på grenarna i trädkronan och de vevade ihärdigt och entusiastiskt med sina vingar. Honan var inte längre i boet utan jagade i de närmaste omgivningarna. Detta datum satt jag och följde vad som hände mellan kl. 08.50-12.10. Jag fick se honan överlämna byte vid två tillfällen och hanen vid ett. Honan stannade vid bokanten en kortare stund båda gångerna, som för att kontrollera att allt gick rätt till, medan hanens leverans gick på någon sekund. Jag följde allt som hände i tubkikaren på behörigt avstånd. Varenda liten detalj. Kl. 10.00 antecknade jag ”Blodfylld mygga lämnar ena ungen”...

Den 31 maj var jag på plats kl. 09.25. Det var helt uppenbart att inte alla ungarna var kvar i risboet. Honan syntes inte till och jag kunde bara se att en av ungarna i kullen satt på en gren någon meter bort från boet. Jag rörde mig lite sakta och försiktigt omkring i skogen. Nu gällde det att ha ögon i nacken. Plötsligt satt honan bakom mig och varnade dovt och hotfullt. Rooo, rooo, rooo... Jag upptäckte strax en unge på marken, bara några meter framför mig. Med bultande hjärta avlägsnade jag mig sakta, gående baklänges och utan att släppa ögonkontakten med honan. Det hela avlöpte väl och hon verkade nöjd med mitt beslut. Därefter konstaterade jag att de två andra ungarna trots allt fanns kvar uppe vid boet. Björn anlände och vi fick tillsammans se ett kort och sällsynt möte mellan föräldrarna. Viss vokal kommunikation mellan dem och sedan var han puts väck igen. Ungen på marken hoppade, snubblade och raglade sig fram, till synes helt utan någon särskild plan. Det såg ganska komiskt ut. Vi funderade på hur den skulle ta sig upp i ett träd igen. Marken kändes som en farlig plats, även om honan föreföll ha situationen under kontroll.

På kvällen återvände jag, tillsammans med Kurt-Arne, för att försöka hjälpa ungen på marken upp i ett träd. Kurt-Arne hade på sig hjälm med visir och handskar. Jag stod vakt för att varna för eventuella attacker. Med hjälp av en stor håv och en lång pinne fick Kurt-Arne upp den i en gran och det hela slutade väl. Honan knäppte med

näbben och flög vid ett tillfälle mot räddningsaktionen, men landade i ett annat träd och gjorde inget riktigt försök att slå honom till marken.

Kurt-Arne fick nu idén att sätta några stöttor i form av rejäla grenar, lutandes mot de stora bokarna, och dessa kom faktiskt att användas av ungarna vid åtminstone några tillfällen de närmaste dagarna. Vi var, som sagt, oroliga för hur de skulle kunna klättra upp i de mestadels grova bokarna, med de lägsta grenarna ofta flera meter upp på stammarna. Det visade sig dock att de nog inte behöver någon hjälp. De har vassa klor och de flaxar och vevar sig liksom uppåt, åtminstone i de lite mindre träden. Denna kväll fick vi se hanen komma inflygande med ett byte till ungarna i boet. Honan avslöjade att han var på ingång med en blick och sekunden därefter reagerade de två ungarna i boet med att tigga ivrigt. Hanen kom in lågt mellan träden för att sedan flyga nästan vertikalt upp till boet i en mäktig lov. Överlämningen gick på ett ögonblick och sedan kastade han sig ut från bokanten och gled snabbt iväg genom skogen.

Kurt-Arne i full mundering hjälper den första uthoppade ungen upp i ett träd, efter att den varit nere på marken i en hel dag.

Den minste i kullen döpte Kurt-Arne till Lilleman.

Den 2 juni fanns det bara en unge kvar i boet. Kurt-Arne döpte honom till Lilleman. Han (eller hon...) var den klart minsta i kullen, men verkade mycket pigg och var ena stunden uppe och klättrade på grenarna och i nästa spanande nyfiket ner mot aktiviteterna på marken, samtidigt som han rullade och vickade med huvudet för att få en så bra tredimensionell bild som möjligt. Inget ser lustigare ut.

Den 4 juni var en helt underbar sommarkväll i bokskogen och blev kanske den mest minnesvärda. Jag hittade ganska snabbt honan som satt lågt i ett träd. Vi var nu ganska väl bekanta med varandra. Hon tog ingen särskild notis om vad jag pysslade med, så länge jag visade respekt för avståndet till ungarna, och rörde mig långsamt. Jag hade alltid samma kläder på mig och jag var övertygad att hon kände igen mig. Hon kunde t.ex. flyga förbi på bara någon meters avstånd, eller försöka slå någon sork alldeles intill mig. Hursomhelst, strax hittade jag alla ungarna. Lilleman satt bara en meter upp i en ynkelig liten bok, de andra lite högre upp i större träd, men alldeles nära. Jag slog mig ned på marken mellan dem. Där satt vi nu alla fem, på en yta på

runt 100 kvadratmeter. Det var en stund av kontemplation, största njutning och fullständig ro. Tiden stod still. Honan och de äldre ungarna passade på att sova, medan Lilleman fixerade mig intensivt och vetgirigt. Jag vet inte hur länge vi satt där och halvslumrade, men till slut kunde han inte behärska sig längre och började högljutt att tiggga. Honan ignorerade honom i tio minuter, men flög sedan iväg och lämnade mig ensam med hela kullen. Jag hade hennes förtroende. Det dröjde en ganska bra stund innan hon kom tillbaka med en sork till minstingen. Jag hörde när hon var på ingång på en koltrasts upprörda varnande och gjorde mig genast beredd med kameran. Det blev en bildserie på överlämnandet av sorken, och fotot, några tiondelar av en sekund efter leveransen, håller jag högst av mina många bilder.

Honan i det andra paret vi fann, var högst sannolikt blind på det ena ögat.

Den 9 juni var jag på plats i några timmar. Ungarna var mer utspridda och jag fick bara någon kort skymt av honan. Till slut tröttnade jag och gick mot bilen. Nästan framme hörde jag plötsligt tiggande ungar från en mosse. En häckning till? Detta blev jag förstas tvungen att undersöka. Jag satte mig på en höjd och försökte spana av området. Det dröjde inte länge innan jag fick syn på en inflygande adult lappuggla, och som vid överlämnandet av bytet, avslöjade var det satt en unge. En kvart senare hade jag funnit hela kullen, som även denna bestod av tre ungar. Dessa var något större än de på den första lokalen och kunde nog hjälpligt flyga mellan träden. Honan var en bister gammal uggla och blind på det ena ögat. Hon verkade inte alls lika vänskaplig som den andra. Jag meddelade Kurt-Arne och Björn och redan nästa dag hittade en uppspelt Kurt-Arne boet. Även detta i en bok och i kanten av mossen. Tänk att vi hade rört oss i området i fjorton dagar och så fanns det en häckning till, 6-700 meter från den första. Vi kände vid det här laget till några andra säkra, eller förmodade häckningar, i Småland, Halland och på några andra lokaler i Skåne. Fanns det kanske flera tiotals häckningar i Skåne just nu? Eller till och med ännu fler?

12 juni. Jag besökte ugglorna på tallmossen. Honan satt och hade koll på mig hela tiden. I klorna, ibland i näbben, hade hon ett ovanligt stort byte. En småvessla. Då och då var hon på den med näbben, som om hon skulle påbörja att dela den, men vesslan såg hela tiden intakt ut. Hon verkade inte riktigt kunna bestämma sig för vad hon skulle göra, och eventuellt ville hon inte äta eller mata medan jag var där. Känslan var att hon inte alls hade samma förtroende för mig som den andra honan. Hon gjorde

Lappugglehona med småvessla.

dock inga ansatser att attackera mig, även om jag gick rakt under ett träd med en unge i. Jag lämnade dem strax i fred.

Den 14:e juni meddelade Kurt-Arne att ungarna på tallmossen flög bra mellan träden. Den 15 juni hittade vare sig Kurt-Arne eller jag dem. De hade lämnat sin mosse.

Ugglorna på den första lokalen var kvar ett tag till, men ungarna var inte sällan utspridda, och det var ibland svårare att förstå om det var honan eller hanen som matade. Den 17 juni blev jag på kvällen vittne till att ett byte kan bli för stort även för en glupsk uggleunge. Honan anlände med en rejäl vattensork och de båda största ungarna var minst sagt intresserade. Nu kunde de flyga mellan träden och det blev ett virrvarr av flaxande vingar och skrikande vid överlämningen. När den mest framfusige sedan skulle svälja sorken tog det tvärstopp och strax tappades den till marken. Blixtnabbt var honan nere och hämtade den igen. Hur det slutade kommer jag faktiskt inte ihåg, men den gick alla gånger ner så småningom.

*Den som gapar efter mycket, mister ofta hela stycket.
Lappuggleunge med vattensork.*

Den 22-23 juni tältade jag på lokalen. Det blev inte så många timmars sömn. Frekvensen i matningen var något högre både i skymningen och i gryningen än på dagtid. Ungarnas taktfasta tiggande hördes oavbrutet. Intressant var att en av ungarna nu hade ett nytt läte. Jag kan inte riktigt beskriva det, men det var nästan lite vråklikt. På det kontaktlätet svarade föräldrarna (eller bara honan) alltid omedelbart, på en sekund, och avslöjade då samtidigt att hon (jag vill tro att det var honan) aldrig var mer än hundra meter bort. På det vanliga tjugatiga tiggandet gavs aldrig några svar. Åtminstone inga för människoöron hörbara. Det blev sista gången jag såg dem.

Det finns fler datum och upplevelser på dessa två lokaler, inte minst har Kurt-Arne och Björn förstås sina. Jag sätter dock punkt här.

Fler notiser

Men historien om lappugglorna i kommunen 2020 är ändå inte slut. En sen kväll i mitten av juli hörde jag ånyo tiggande lappuggleungar och eventuellt även en vuxen fågel. Nu på en lokal många kilometer från de båda första. Jag hade ingen ficklampa och fick släppa det för kvällen, men det fanns minst två ungar i skogen. Dagen efter hittade jag ett potentiellt bo i en högre bok och dessutom en spyboll under. Några ugglor hördes eller syntes inte på platsen fler gånger. Det kan ha varit en tredje häckning, men det är förstås inte omöjligt att det rörde sig om någon av de förut konstaterade kullarna som hade råkat hamna där.

Till de tidigare kunde vi nu dessutom lägga till en säker tredje häckning. Enligt uppgiftslämnaren sågs en vuxen fågel och 2-3 ungar den 8 juni. I närheten av denna lokal hade jag fått en uppgift om en adult fågel redan i mars och jag var i området och letade flera gånger. Dessa fåglar sågs alltså vid en tidpunkt när de båda andra kullarna fortfarande fanns i närheten av sina respektive boplatser, så det finns ingen möjlighet att det rörde sig om en dubbelräkning.

Avslutningsvis fick jag av Christer Bergendorff reda på att han åter hade kikat efter trollsländor i Örkelljunga och upptäckt en adult lappuggla i exakt samma träd som tre år tidigare. Han såg dessutom en unge. Detta var sent i juli och det kan förstås även i detta fall röra sig om någon av de andra häckningarna, men det är ändå ett högst märkligt sammanträffande.

Vi kan alltså konstatera tre säkra häckningar med sammanlagt 8-9 flygga ungar, men ganska troligt fyra med 10-11 ungar. Det är inte heller omöjligt att de var fem. Givetvis undrar man hur många fler det kan ha funnits. Det kändes trots allt som ganska slumpmässiga fynd och vi var inte aktivt ute och letade i andra skogsområden.

Lappuggla i bokskog kändes till en början helt fel...

Avslutande reflektioner

Det är sannerligen en sensationell utveckling vi har fått vara med om. Vem kunde drömma om det här för 20 år sedan? Vad är det som möjliggjort denna sydliga kolonisering och hur har det kunnat gå så snabbt? Det är nog en fråga som ännu så länge får stå obesvarad. Det är dock väldokumenterat att beståndet av lappugglor förskjutits söderut de två senaste decennierna. Numera är arten sällsynt som häckfågel i de tidigare kärnområdena i Norr- och Västerbotten,

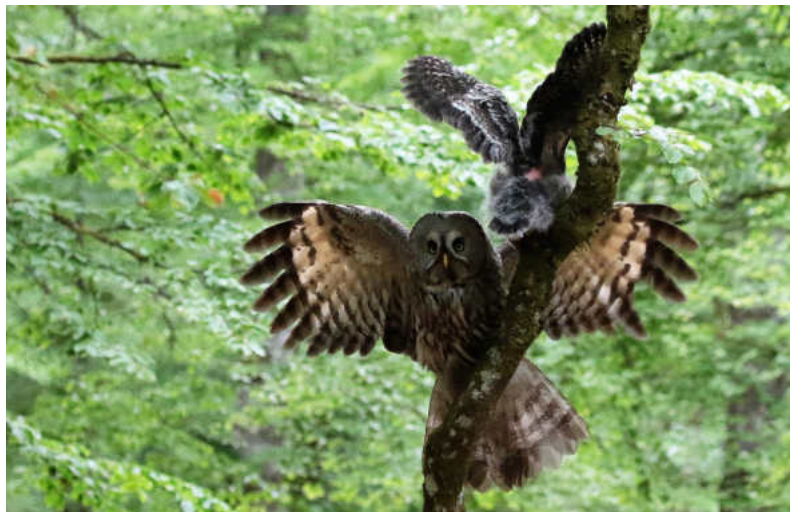
medan den ökat i Mellansverige och senaste decenniet alltså även ner i södra Sverige (Olofsson P, 2015, Bengtsson K, 2020). Förmodligen har lappugglan spridit sig västerut genom tajgan efter den senaste istiden och en teori är att koloniseringen söderut i landet helt enkelt är det sista steget i en långt utdragen process (Svensson, S et al. 1999).

I sydöstra Norge har lappugglan på samma sätt som i södra Sverige ökat enormt under de senaste 10 åren. Forskaren Roar Solheim misstänker att expansionen har att göra med förändringar i sorkpopulationernas dynamik (Solheim R, 2019). Särskilt i Norrland har det skett stora populationsrubbingar hos smågnagarna. Att det fanns ett överflöd av gnagare 2020 i våra trakter råder det ingen tvekan om. Inte minst i bokskogarna. 2019 var ett mycket rikligt bokollonår och det i sin tur var ett svar på den extremt torra sommaren 2018. Många minns förstås hur mycket bergfinkar som sågs i våra trakter under vintern och vi var många som besökte deras övernattningsplats norr om Rössjön. Ett oförglömligt skådespel. Hursomhelst, bergfinkarna kunde inte konsumera alla ollon, det räckte till gnagarna också. De två lappugglepar som vi följde under några veckor föreföll inte ha några större svårigheter att skaffa mat till ungarna. Av de byten som vi kunde identifiera fanns vattensork, skogssork, näbbmus och vid ett tillfälle till och med en småvessla. Honan på den första häckplatsen jagade i princip alltid alldeles i närheten av ungarna, alltid inne i skogen, och de flesta gångerna såg det ut att vara en tämligen enkel uppgift.

Utbudet av boplatser är lika avgörande som tillgången på smågnagare, för att lappugglorna ska skrida till häckning. Jag har funderat över om det är lättare för ugglorna att hitta rovfågelbon i våra trakter än i de mera enformiga produktionsskogarna längre norrut i Sverige. Även om vi tycker att skogsbruket är enahanda även i vår kommun, så har vi trots allt en del äldre ek- och bokskogar och som rymmer en del risbon. Överhuvudtaget är variationen av skogstyper större hos oss. Tätheten av ormvräk, bivräk, duvhök och glada sammantaget, är rimligen betydligt högre här än på arealer med bara produktionsskogar av gran och tall.

Det ska bli intressant att följa fortsättningen. Kommer de tillbaka redan i år om gnagartillgången är fortsatt god? Kommer lappugglan bli en regelbunden häckfågel i Skåne och Örkelljunga i framtiden? Vi har spännande tider framför oss.

Lappuggleungen har precis blivit serverad en sork av honan.

Ungarna har lämnat bokskogen för en blandskog.

Ungarna reagerade direkt om en rovfågel flög över skogen.

Referenser

- Bengtsson, K. 2020. *Lappugglan har nått vägs ände i Sverige*. Anser 2020 nr 4.
- Olofsson, P. 2015. *Eldögon – möten med Sveriges ugglor*. Sveriges Ornitologiska Förening – BirdLife Sverige, Halmstad.
- Rosenberg, E. 1953. *Fåglar i Sverige*. Almqvist & Wiksell, Stockholm.
- Solheim, R. 2019. *Spana efter lappugglor! Vår Fågelvärld 2019 nr 1*.
- Stefansson, O. 1997. *Nordanskogens vagabond*. Lappugglan. Boden.
- Svensson, S., Svensson, M. & Tjernberg, M. 1999. Svensk fågelatlas. Vår Fågelvärld, supplement 31, Stockholm.

Fagerhultsmyren Onsena 2020-12-09

”Det är med bestörtning och med sorg som vi idag sex naturvänner vandrade ut på de förut orörda Igesöarna. En skogsmaskin, skördare, hade huggit ner en bred gata rakt igenom den helt orörda skogsmiljön, nu var en skotare i full gång med att köra fram det virke som kämpat för att växa upp på de unika myrholmarna.”

Igesöarna – en försvinnande skogsidyll

Text: Kurt-Arne Johansson Foto: Janne Johansson

Mellan Porkenahult och Sällersås ute på Fagerhultsmyren ligger två myrholmar.

I folkmun benämns dom med Igesöarna, ”ige” kallade man förr trädslaget ek. Igesöarna var ett bra ställe för räven när den blev jagad, där finns utgrävda grävlingsgryt, som räven kunde ta sin tillflykt till. Rävjägarna brukade säga att räven sprang ut mot Igesöarna och därmed var det inte lönt att ta sig dit för att fortsätta jakten. Räven kände sig säker och kunde vila ut, efter det att den varit nära att mista livet. Igesöarna har i många år fått vara orörda, det finns några spår efter att man försökt odla upp några mycket små åkertegar för att därigenom skörda lite säd eller gräs för att de fåtaliga kreaturen hemma på gården skulle kunna klara vintern. Man kan ännu se stenrösen som vittnar om dessa mödor. Myrholmarna har fått vara orörda då dess tillgänglighet varit alltför besvärligt och mödosamt, inte ens under Fagerhultsmyrens storhetstid på 1940- och 50-talet lär myrholmarnas lilla trädbestånd ha påverkats i någon större omfattning. Det var torven man ville åt, inga gamla träd, de hade ringa värde och var alltför besvärliga att forsla därifrån med den tidens maskiner.

Skogen på Igesöarna har därefter helt fått sköta sig själv, detta vittnar alla nedfallna träd om, och många mossor och lavar och svampar har här fått en fantastisk möjlighet att etablera sig i de ofta fuktiga trädstammarna. Förruttnelsen går långsamt och det tar många år innan det helt försvinner. Man kan se på de gamla stammarna hur de kämpar mot för att försvinna. De gamla träden utgör också ett

Kurt Arne har alltid njutit av sina "Igesöar", men de flesta idyller har tyvärr sin tid.

fantastiskt skafferi för fåglarna med dess innehåll av insekter. Det finns även en del botråd, framförallt är det aspar som föredras av hålbbyggarna. Spillkråka, gröngöling, större hackspett och mindre hackspett är goda representanter för dessa. Mesar som entita, talltita, tofsmes och stjärtnes är några tättingar som man stöter på när man besöker denna på gränsen till urskogskaraktär orörda skogsmiljö. Tjädern har i området en av sina spelplatser, skogen med dess blåbärsris, med sin rika tillgång fjärilslarver, utgör viktig basföda för kycklingarna under deras uppväxt under sommaren. Och området ger å den andra sidan naturvandraren ett lugnt och rofyllt sinne när denne gör sig besväret att traska ut till dessa myrholmar. Att kunna sätta sig ner på en trädstam, lyssna till fågelsången på våren, eller bara höra ljudet från trädstammarna som gnids emot varandra när vinden vagnar desamma fram och tillbaka. Eller att bara få lyssna till tystnaden, det ger ro för själen att bara sätta sig ner och lyssna till något som inte hörs.

Men nu har verkligheten även nått Igesöarna. En dansk skogs-entreprenör har köpt marken där Igesöarna också ingår. En stor bred skogsväg har i sommar byggts för att man sedermera skall komma åt de gamla träden, de ihåliga asparna med bohål, bokar som slingrat sig upp mot himlen, ekar som kämpat i många år, ståtliga tallar, murkna trädstammar. Allt kommer att skövlas på några timmar med hjälp av maskiner på hundratals hästkrafter. Med följd att djupa körskador kommer att uppstå, vilka inte läker ihop på många år. Igesöarna kommer inte att förbli vad de fram till nu varit, en rofylld, bevarandevärd skogs- och myr miljö i närhet av Fagerhults samhälle. Jo, den kommer troligtvis att planteras igen med gran i raka leder, och då kommer Igesöarna att bli en ren produktionsskog, precis som så mycket annat i vårt moderna skogsbruk. Det skall vara ekonomiskt och rationellt. Alla skall tjäna pengar på naturens bekostnad. Det är väl ingenting, några misskötta myrholmar ute på Fagerhultsmyren, det är väl ingenting att bry sig om? Säger du kanske. Nä, det kan väl så tyckas, men det skrivs och talas mycket om att man skall vara rädd om naturen, om djur, växter, fåglar, insekter – men när det verkligen kommer till sin spets är det pengarna och människans iver att roffa åt sig än mer utav naturen som bestämmer vårt handlande.

Igesöarna kantas av blåbärsrik tallskog på torvmark, viktig miljö för både skogshöns och klövvilt

Många nyupptagna diken finns nära den nygjorda vägen ut till öarna. Man kan knappast med god vilja kalla arbetena för "dikesrensning" i lagens mening.

Vad finns då att göra för att skydda säregna och speciella naturmiljöer? Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen har en betydande roll i detta sammanhang. Även skogsföretag, entreprenörer har ansvar i sammanhanget, men till sist är det skogsägaren som tar det största beslutet. Vad kan då vi som utomstående göra? Vi, i detta fall jag och Janne Johansson, tog kontakt med myndigheterna, Skogsstyrelsen i synnerhet och ifrågasatte just avverkningen på Igesöarna och den stora vägen ut dit, samt dikena som hade gjorts. Efter en del mejl och telefonkontakter blev vi inbjudna till Skogsstyrelsen i Hässleholm för att träffa dess tjänstemän. Vi fick reda på att just detta specifika fall hade de inte mycken vetskap om. Det hade dock varit inblandade i handläggningen av vägbygget, men Skogsstyrelsen har haft som sin åsikt att vägbygget var en "vattenverksamhet" och att markägaren därför måste kontakta länsstyrelsen. Detta brydde man sig inte om. Hitintills har till synes ingen anmälan om slutavverkning av skogsbestånden på myröarna inkommit. Däremot kan skogsägaren gallra skogen utan någon inskickad anmälan. Om sällsynta växter, förekomst av tjäder eller rovfågelbon med mera finns inrapporterade till länsmyndigheterna när anmälan om större skogsingrepp, som detta i Igesöarnas "kvarglömda" idyll, kommer på myndigheternas bord - då hade med största sannolikhet skogsmyndigheten tvingats göras en noggrann kontroll av området. Men så blev visst aldrig fallet, det blev mest bara ett slentrianmässigt myndighetsbeslut och områdets naturvärden såväl idag som för framtiden blev aldrig uppmärksammade. Vi påpekade vid vårt möte med Skogsstyrelsen att tjädern sen länge uppmärksammats i Fagerhultamossens myrkomplex, men detta hade man ingen aning om. Fast Janne har rapporterat detta till myndigheten för flera år sen. Märkligt att man inte kunnat hålla dessa inlämnade uppgifter tillgängliga i sina egna ajourföringar. "Hade vi haft dessa uppgifter om tjädern tillgängliga, kan det mycket väl ha varit så att vårt agerande visavi Igesöarna hade blivit annorlunda" tillstod man vid vårt samtal inne i Hässleholm. När vi i ÖbN konsulterade ett flertal duktiga nyckelbiotopsinventerare med bilder från öarna fick vi som svar att här med stor sannolikhet fanns naturvärden av betydelse... möjligen i

Förhållandevis många nedblåsta träd finns i området. Här en märklig trädstam där tiden urholkat innanmätet, medan trädets kvistar bättre stått mot nedbrytningen.

”nyckelbiotopklass”. Det visade sig dock att man inom Skogsstyrelsen inte ansåg sig ha medel för att göra ett besök på plats, trots våra hänvisningar till naturexpertis. Eller var detta bara ett sätt att visa sitt ointresse för att besöka platsen och kanske behöva omvärdera sina tidigare ställningstagande.

Det är som ovanstående visar av största vikt att man rapporterar viktiga iakttagelser, exempelvis viktiga växtplatser och mer ovanliga fågelarter, till de myndigheter som har i uppdrag att ansvara för den statliga naturvården. Det kan gälla länsstyrelsens naturvårdsenhet eller Skogsstyrelsen. Men även Örkelljunga kommun har ett stort ansvar, som de dock inte direkt vill kännas vid eller lägga resurser på. Igesöarna har aldrig blivit inventerade av någon naturvårdande myndighet, vilket visade sig vara en stor black-om-foten i detta fall. Då hade man haft ett protokoll som med stor säkerhet hade visat på

Ett ganska stort antal rotvältor av stora granar visar ännu spåren efter stormarna.

Särpräglade lövträd av bok och ek kan dominera delar av fastmarksöarna.

att miljön var påtagligt värdefull ur bevarandesynpunkt. Det är av största vikt att vi som upplever skogarna och skogsmiljöerna i vårt närlandskap inte bara ur ekonomiska aspekter, utan även med hänsyn till områdena inbegriper unika skogsmiljöer och hotade djur- och växtarter – att vi hjälps åt att försöka bevara en mer omväxlingsrik skogsmark än den som oftast framskapas idag. Ett allt större behov inför framtiden!!

Vi är flera naturvänner som i fallet Igesöarna har fått lärdom hur svårt, till nästan omöjligt, det är att få stopp på skövlingen av unika skogsmiljöer. För skogsägare och skogsentreprenör är det näst intill alltid ekonomin som styr, det gäller att få ut så mycket som möjligt från den skogsmark man äger och kanske köpt för dyra pengar.

Orrinventeringen 2020 i Örskelljunga kommun

Vår tynande, smått försvinnande orrpopulation i Örskelljunga kommun undersöktes åter under våren 2020. Här nedanför redovisas resultatet av undersökningen. Inventerare var liksom flertalet gånger tidigare Kurt Arne, Björn, Patric, Lennart, Eva, Viktoria och Janne. I regel besöktes lokalerna 2-4 gånger under framförallt april månad. Enstaka besök gjordes även på mer udda lokaler. På några av spelplatserna kunde en viss ökning av antalet orrtuppar göras i jämförelse med inventeringen 2018. Planer på att följa vårt ”greppbara” orrbestånd även innevarande år 2021 finns i tanken.

Snabbreportage från ÖbN's hemsida våren 2020

Smörmyr 2020-03-19

En fin morgonstund i kojan med några rara obsar. Vad jag inte vågade hoppas var 1 orrtupp, glädjande!! Det som först hördes, redan när jag var på väg, var kricka. Och innan det ljusnade lät en tofsvipa bakom kojan. När det sen blev dager flög 5 ex runt över mossen. Hörde sammanlagt 8 tranor mer eller mindre nära och de som har mossen som revir parade sig ett par gånger. Skogssnäppa visade sig i fin miljö med fötterna i vattnet och en skrattnås kollade biotopen men drog vidare. 18 arter fågel plus 1 hare blev det under tre timmar. Solen bröt igenom molnen lite då och då och förgyllde upplevelsen!

Lennart

Stensmyr 2020-03-25/26

Igår vandrade vi i ca 3 timmar på Stens myrs norra del, där hittade vi färsk orrspillning innehållande tuvull och äldre tjäderspillning från i vintras. I morse gick vi ut på den västra delen av myren ca 05:45 där hade tre spelande orrtuppar och även här hittade vi tjäderspillning. Det var en mycket vacker frostig morgon i soluppgången, tranor trumpetade och storlommen ropade från Vårsjön.

Viktoria, Eva

Smedhultamossen 2020-04-05

I morse på orrkoll. Visst var de två orrtupparna där, om samma som tidigare, för ett par år sedan vet jag ej. En av dem satt mest tyst i sin talltopp, så det var kanske en yngre tupp? Roligt med en varfågel som till och med sjöng en stund.

Björn

Svinstorpsmossen 2020-04-07

En härlig morgontur längs Sonnarpsvägen till Åsljunga. Och vilken trastsång i lövskogspartierna! Jag drevs av hoppet att höra orre på Svinstorpsmossen, som Patric benämner den, och så blev det. Ihärdigt bubblande den kvarten jag stannade till där. Spanade i talltopparna men såg inte den, däremot en varfågel.

Lennart

Flåssmyr 2020-04-12

Ännu en morgon på Flåssmyr. Helt tyst när jag gick ut till gömslet kvart i fem. Inte en bil på E4:an på 10 minuter. När jag satt mig på plats 04.53 hördes direkt två pärlugglor från söder. De ropade till 05.07. Orrarna kom först 05.20, förmodligen pga att det regnade. Idag kunde jag bli säker på att där var 7 tuppar, men liksom igår fanns det en tupp längre norrut när jag avbröt 07.45. Där finns med andra ord eventuellt 8 tuppar. Lika roligt som pärlugglorna och orrarna var en rastande ljunpipare. Annat: enkelbeckasin, skogssnäppa, morkulla, mindre strandpipare, tofsvipa, trana, kricka, ängsoplärka...

Patric

Svenskemyr, Höjaholm 2020-04-13

På plats på Svenske Myr kvart i fem. Väldigt ruggigt och det tyckte nog orrarna också. Lutar åt att där satt tre tuppar. Såg dem inte. Första lövsångaren och i Höjaholm rastade en ringtrasthanne. En hämpling i Krängelbygget. Gott om björk-, dubbel- och rödvingetrastar lite överallt.

Patric

Smörmyr 2020-04-17

Tre timmar under morgon med frost samt dimma som drog in under tiden men hann lätta, så solen kunde värma. Ingen orre men många andra hördes. Härlig morgon med trädpiplärka, lövsångare, skogssnäppa, kricka, sävsparv, ängsoplärka, gulsparv m. fl.

Lennart

Långalts myr m.m. 2020-04-19

En orrtupp på Långalts myr. Enkelbeckasin. Eventuellt en orrtupp även på Skrikamyren. Det får undersökas. Mellan Lönsjöholm och Karsatorp inte mindre än 5 sjungande skogsduvor. En rödstjärt i Lönsjöholm. En svarthätta sjöng vid Långasjön. 3 ringtrasthannar och 18 dubbeltrastar på fältet vid Flinka sjö idag.

Patric

Stensmyr 2020-04-24

Ny koll av orrarna, vi gick ut 04:55 då hördes dom spela. När vi var framme så vi kunde se satt det en tupp på marken och spelade söder om gylen sedan hörde vi en väster om gylen. Den söder om förflyttade sig men kom tillbaka några gånger och satt i en tall och spelade. Det verkade bara vara 2 stycken idag och ingen redig fart på dom. Mellan 7 och 8 hade vi 4 flockar med vitkindade. Den sista som kom flög rakt över våra huvud på ganska låg höjd så vi hörde deras vingslag, häftigt. Trädpiplärka och buskskvätta både hördes och syntes.

Viktoria, Eva

Flåssmyr m.m. 2020-04-25 14:32

Jag hade inte tänkt göra fler besök med gömslet, men det blev ett till. Satt i det 04.30-07.30. 6-7 tuppar. En var nog nära att stryka med när en duvhök dök upp. Det tog en halvtimme, sedan var orrarna tillbaka. Under hela vistelsen sjöng en trädlärka.

Patric

Svinstorpsmossen. Cykelrunda om Åsljunga 2020-05-06

Idag hördes trädgårdssångare på ett par ställen. Orren på Svinstorpsmossen var mycket aktiv i sitt "bubblande" den stund jag var där strax före kl 6. Flera buskskvätta längs Sonnarpsvägen och härlig ljudkuliss längs hela rundan.

Lennart

Smörmyr. Morgonrunda 2020-05-20

Kunde inte låta bli att njuta av en morgon med sol och lite frost förstås! Drog mig ner till Smörmyr och väntade mej inte orre, men där satt en tupp och spelade. Blev nog skrämmd av mig och flög mot skogen men fortsatte trädspela ett tag. I övrigt på arenan var 2 sångsvan, 2 trana, dessa flög iväg efter ett tag. Tofsvipa, flera buskskvätta, stenskvätta, sädesärta, ...

Lennart

Orren i Örskelljuna kommun lokal för lokal 2020

noteringar från Artportalen/ÖbN's hemsida

Flåssmyr	Sammanfattning av lokalen: 23/2 – 30/5 7♂(PC mfl) 8/4 – 5♂+ 1höna (PC); 12/4 – 7-8 ♂; 25/4 – 6-7♂(PC); 24/5 – 1 höna (PC)
Svenskemyr	Sammanfattning av lokalen: 31/3 – 1/5 3♂(PC mfl) 13/4 – 3♂(gissning, PC)
Smedhultamossen	5/4 – 2♂(BH); 18/4 – 2♂(BH); 21/5 – 1♂(PC)
Liamossen	27/3 – 4♂(KAJ); 11/4 – 7♂(KAJ); 3/5 – 6♂(KAJ); 20/5 – 6♂(KAJ)
Fagerhultamossen	31/5 – 1♂(KAJ)
Långalts myr	6/4 – 1♂(PC); 19/4 – 1♂(PC); 23/4 – 1♂(PC); 2/5 – 1♂(PC); 4/5 – 1♂(PC)
Fäje myr, Vårsjö	10/4 – 1♂(JJ); 24/4 – 1♂(JJ)
Stensmyr	26/3 – 3♂(EP, VR); 12/4 – obekant antal (EP, VR); 24/4 – 2♂(EP, VR)
Linhultet, Vårsjön	10/4 – INGEN orre(JJ); 24/4 – INGEN orre(JJ)
Svinstorp/Sonnarp	7/4 – 1♂(LP); 14/4 – 1♂(LP); 6/5 – 1♂(LP)
Attarpamossen	18/4 – INGEN orre (BH)
Smörmyr	19/3 – 1♂(LP); 4/4 – 1♂(BH); 17/4 – INGEN (LP); 20/5 – 1♂(LP)
Maglemyren	18/4 – INGEN orre (JJ)
Store mosse	8/4 – INGEN orre(LP); 18/4 – INGEN orre (JJ)
Abborrasjömossen	18/4 – INGEN orre (JJ)
Västrarpmossen	18/4 – INGEN orre (JJ)

Inventerare, signaturer

BH = Björn Herrlund

EP = Eva Persson

JJ = Janne Johansson

KAJ = Kurt Arne Johansson

LP = Lennart Persson

PC = Patric Carlsson

VR = Viktoria Rosby

Foto: Kurt-Arne Johansson

Antal orrtuppar vid inventeringar under åren 1998/99, 2008, 2014, 2018 och 2020 i Örkelljunga kommun.

	1998-99	2008	2014	2018	2020
Smörmyr	10	6	2	1	1
Flåssmyr	20	5	4	3	7
Stensmyr	5	3	2	1	3
Svenskemyr	5	3	3	3	3
Smedhultamossen	3	1	2	2	2
Liamossen	3	1	1	3	6
Store mosse	3	1	1	1	-
Linhultsmossen	2	1	-	-	-
Långalts-/Skrikamy	3	1	2-3	3	1
Jännaholmsmossen	1	1	1	1	?
Attarpamossen	1	-	1	-	-
Fjärhanamossen	2	-	-	-	?
Fäje myr	1	-	2	-	1
Nissakäll	1	-	-	-	?
Västrarp	1	-	-	-	-
Fagerhultamossen	-	-	1	-	1?
Sonnarpssmossen	-	-	-	1	1
Summa antal tuppar	49	23	23	19	25

FÖRÄNDRINGAR MELLAN 2018 - 2020

Ökning – Flåssmyr från 3 till 7 tuppar
Liamossen från 3 till 6 tuppar
Stensmyr från 1 till 3 tuppar
Fäje myr från 0 till 1 tupp

Minskning – Långalts/Skrikamyren från 3 till 1 tupp
Store mosse från 1 till 0 tupp

Viss osäkerhet finns vad gäller totalantalet tuppar i kommunen, exempelvis kan enstaka isolerat spelande tuppar ha missats trots vårt letande under vårens inventering 2020. Och antalet tuppar pålekplatserna varierade också något från besök till besök. Ibland kan det sistnämnda bero på att ”ensamspelande” tuppar, skvaltorrar,

kan dyka upp på en mer välbesökt lekplats när höntiden närmar sig. Dessutom ska man notera att lyssningstiden vid de minsta/osäkra orrlokalerne varit väldigt kort, vilket i sig är en påtaglig felkälla. Det är främst de sen tidigare mest kända lekplatserna som besökts flertalet gånger.

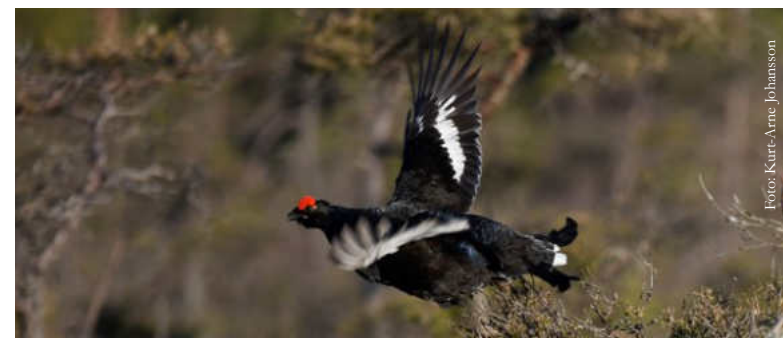
SAMMANFATTNING

Vår kvarvarande orrpopulation på 25-talet tuppar (och osäkert antal hönor) är helt koncentrerad till kommunens norra del. I söder har under 2020 enbart en enstaka orrtupp konstaterats nere vid Smörmyr/Storemosse-trakten och om man räknar in mossen mellan Sonnarp och Svinstorp har Lennart även där hört ensamt orrbubbel under april och maj månad.

Istället är det mossarna i norr som ansvarar för orrens fortsatta överlevnad här i nordvästra Skåne. Störst antal orrtuppar hyste 2020 Flåssmyr och Liamossen med 6-7 tuppar. En glädjande liten uppgång sen inventeringen 2018. Spelet på Flåssmyr är i anslutning till den gamla, ännu aktiva torvtäkten, medan Liamossen är en förhållandevis opåverkad myrmark. På de övriga mossarna är antalet tuppar än mer begränsat, mellan 1-3 stycken, inbegripandes både små upp- och nedgångar. Tänker då på Svenskemyr, Stensmyr, Smedhultamossen, Långaltsmyr, Fäjemyr.

Man måste konstatera att traktens (kommunens) orrpopulation är mycket svag, men att några mossar i norr ännu tycks kunna garantera orrens överlevnad under en tid framöver.

Janne johansson

Nötskrikan – älskad och hatad

Text och foto: Kurt-Arne Johansson

Nu, är den förbannade ”skövskadan” här igen. Det är min mor som förbannar sig över nötskrikans framfart på fågelmatningen. Min mor var en trogen fågelvän och det var mycket av hennes intresse som lade grund för min alltmer ornitologiska nyfikenhet. Jag tror inte att hennes förbannande över nötskrikan, som roffade åt sig, rönte någon större uppmärksamhet från min sida. Jag satt nog och läste i någon Kalle Anka tidning och visste precis vad som hände ute på gården. Men jag kan dra mig till minnes att det kom fram fasaner, och till och med kunde det visa sig rapphöns som plockade i sig av det ”tröskrens” som hade blivit över när man rensade under det stationära tröskverket som en gång om året tröskade havren som odlats på gården. Det var den ambulerande tröskan från tröskeföreningen Framåt som körde runt på gårdarna under hösten.

Nötskrikan som vi väl alla har träffat på vid något tillfälle, är väldigt vanlig vid fågelmatningen, där den roffar åt sig av det mesta, fyller krävan för att sedan flyga iväg och stoppa ner det i ett för nötskrikan alldeles säkert gömställe. Den visar sig ofta under höst och vinter för att under vår och sommar drar sig tillbaka in i skogen för att bedriva sina häckningsbestyr. Boet lägges i ett snårigt ungsogsbestånd, gärna gran. De cirka 5 till 7 äggen ruvas i cirka 3 veckor, och ungarna är flygga efter en månad.

Nötskrikan är en smart fågel vilket gör att den klarar sig bra och den äter det mesta. Ekollon är det som står på huvudmenyn, men även ägg och fågelungar, spillsäd och rester från hushållet slinker ned med stor aptit. Många är vi som har blivit lurade av skrikans läte då den med sitt likt ormvråkens jamande fått oss att lyfta blicken mot skyn men inte sett någon vråk, fast efter en stund så har nötskrikan visat sig. Det är framförallt det mer utbredda skrånsljudet som man känner igen. Varningslätet, som hon tar till om det är något som inte passar, utgör ett skrånande oljud och påkallar uppmärksamhet om någon fara är på gång. Det kan vara en räv, människa, uggla, eller någon annan rovfågel, duvhöken är för henne dåligt sedd.

Jakt på nötskrikan finns över hela landet och utgör från den 16 juli till den 31 mars. Det skjuts cirka 20 000 nötskrikor i landet under ett år. Man skyller framförallt på att den är en predator på andra fåglar och dess ägg och ungar. Köttet anses vara en delikatess, men det är nog få som jagar nötskrika för köttets skull. En dansk som jag kände pangade nötskrikor som sitt stora nöje, han matade dem med smörrebröd för att sedan skjuta direkt från köksfönstret.

Nötskrikan är en fin fågel, framförallt när den kommer fram på fågelmatningen på vintern, och man kan se den på nära håll. De små blå fjädrarna med vita och svarta prickar på vingens insida utgör en vacker färgsättning på fågeln.

Jag önskar er alla det stora nöjet att få se den åtruffande ”skövskadan” vid fågelbordet.

Fågelåret i Örkeljunga kommun 2020

Text: Björn Herrlund Foto: Patric Carlsson

Året som nyss lagts bakom oss har verkligen varit mycket annorlunda vad gäller nästan allt. En sak som kanske har följt sina vanliga skiftningar är väl ändå fågelåret, även om något oväntat har i skett i fågelvärlden, nästan sensationellt om man bara tänker sej tio år tillbaka i tiden. Lappugglan tänker jag på.

Ja, lappugglans entré som skånsk häckfågel är verkligen något exceptionellt, och tre säkra häckningar genomfördes, och med stor sannolikhet även en fjärde i vår egen kommun. Lappugglan och dess ankomst i kommunen, presenteras närmare i en annan artikel i detta nummer av Alcedo. En annan art som allt oftare ses här är den nästan exotiskt färgade, helvita ägretthägern. Att den ska häcka här är nog inte att vänta sej, men kringflygande ägretthäger på besök kan vi nog förvänta oss bli allt vanligare. Den ovanliga, spektakulära härfågeln hörde också till sensationerna, den sågs Porkenahult avvakna ögon. En annan, inte så iögonfallande art, som varit på ingång i landet ett antal år är den brandkronade kungsfågeln. Den har noterats i kommunen de senaste åren och även 2020 har sjungande fåglar hörts och arten häckar troligen i kommunen, även om säkra bevis givetvis är svåra att hitta. När den sjunger på våren och försommaren hittar man den framför allt i granskog, i runt 20-årigt bestånd.

På sensommaren gjordes i Hjelmsjöns vassar, vid Mammas vik, en rolig observation av en fågel som tidigare bara har en observation i kommunen och det var över Flinka sjö. Då sågs en flock med skägmesar dra över vassarna där, på hösten, nu var det två ungfåglar som helt plötsligt landade till i vassen, rastade, och sedan drog vidare. Det är sant, desto mer man ger sej ut, desto fler upplevelser får man. Ovanligt, ja det får man väl säga om den rosenfink som i november dök upp i en trädgård i Åsljunga. Av skarpa ögon hittades den bland mesar, finkar och nötväckor denna honfärgade rosenfink, som sedan uppehöll sig vid matningen en knapp vecka. Detta kom att visa sig vara en av de senaste observationerna av arten i landet någonsin!

Inte så vanligt hos oss med vinterhämlingar, men cirka 50 exemplar uppehöll sej i höstas bland höga vinterståndare i Ljungaskog.

Ingen, jag menar ingen, kan väl ha missat de otroliga mängder med bergfinkar, som under slutet på 2019 och ett par månader in på 2020, ofta drog över oss på trädtopphöjd, främst under morgon/förmiddag och sedan innan mörkret föll på sen eftermiddag. Finkarna var då alltså på väg till dagens födoplatser och sedan retur till den gemensamma sovplatsen vid Rössjön, lite före skymningen. Under de ljusa timmarna födosökte flockarna på skilda håll i bokskogar i nordvästra delen av landskapet. Bergfinkarna valde att stanna hela vintern i Skåne för den rikliga mängd föda som fanns. På våren 2019 blomnade bokarna rikligt (stressade av torråret 2018) och gynnsamma förutsättningar gjorde att massor med bokollon bildades. Det var ett riktigt skådespel, när flera hundratusen finkar, ja vissa flockar kunde ibland säkert innehålla över miljonen bergfinkar, passerade över på låg höjd, ett riktigt brus, ett swisande ljud åstadkommit av tusentals vingar. De återsamlades alltså på samma plats för varje övernattnings, mycket fågelträck och döda fåglar låg på marken efter alla dessa månader med miljoner bergfinkar. Övernattningsplatsens totala yta beräknades till 5,7 hektar (enligt uppgift av Tomas Svensson, Anser nr 3 2020), och var bevuxen av 30- till 39-årig granskog. Antalet bergfinkar uppskattades till mellan 4-8 miljoner fåglar. Hur fick de fram denna siffra? Jo, genom analys av foton tagna i Båstad, 20 km från sovplatsen, då flocken gjorde inflygning där ifrån. (Uppgift från Anser nr 3 2020, Tomas Svensson). Vintern 1992-93 fanns en liknande sovplats i

närområdet, vid Västersjön, en minimi siffra då var 2 miljoner bergfinkar.

Annat att beröra här i en enkel resumé av fågelåret är den nutida förekomsten av observerad havsörn i kommunen. Ingen känner till om denna mäktiga fågel någonsin fortplantat sig här, och inga bevis har vi numera heller. Dock ses allt som oftast även gamla havsörnar i kommunen under häckningstid, vad det nu betyder. Alla ska veta att havsörnen är oerhört skygg vid en eventuell häckningsplats. Möjligen har havsörnens stora närvaro vid Vårsjön gjort att, fiskgjusen inte häckat vid sjön 2020. Om vi fortsätter med temat Vårsjön, så har äntligen, efter flera år med misslyckade resultat, storlommen fått en unge på vingarna. Ett välkommet tillskott. För nog tycker man att fler av sjöns mestadels fyra storlompar, då och då bör lyckas med häckningarna om beståndet ska bibehållas på sikt. Även i Store sjö fick det gångna året ett storlompar ut en unge. Vad gäller tofsvipan har den 2020 lyckats utomordentligt med föryngringen i Långalt, den i år överlägset bästa lokalen för arten i Örkelljunga. Markägaren räknade till cirka 12 flygga ungar i våras.

För tjäder och orre är det en fortsatt prekär situation. Och för några av tjäderns lek- och häckningsplatser har skogliga ingrepp under de senare åren säkert påverkat dessa miljöer negativt. Om orren och 2020 års inventering kan du läsa i en annan artikel i denna tidning.

Årets arbete i Stensån

Text och foto: Lars Schale

Under året har Stensåns vattenråd börjat göra en del fiskevårdsåtgärder i ån. För att få göra åtgärder i ån så måste vi först ha möte med alla markägare som skall godkänna att arbete utförs i området. Vi har fått godkänt i ett område nedströms Sjöaltesjön, i Kungsbygget och där Klippebäcken kommer ner från åsen. På dessa ställen har det elfiskats och sedan lagts ut sten och lekgrus, vid Klippebäcken flyttades flodpärlmusslor innan stenen lades ut. Det tog lite tid att få till något godkännande vid Vemmentorpasjöns utlopp, till slut fick vi lov till att elfiska och till nästa år skall vi lägga i sten och lekgrus nedströms utloppet. Tyvärr så är det en markägare som motsätter sig att själva utloppet görs om. Vid Sjöaltesjön, Klippebäcken och Kungsbygget fick vi lax, öring, elritsa och nejonögon, några få ålar, abborre och gädda också. Nedströms Vemmentorpasjön så fiskade vi på två ställen, precis nedströms utloppet fick vi bara abborre och brax men några hundra meter nedströms där det funnits en ålkista där fick vi en del öring.

Slutligen

Årsmötet flyttas fram

Örkelljungabygdens Naturs årsmöte i februari 2021 blev som bekant inställt, pga den pandemi som under lång tid ställt om nästan hela världens alla dagordningar och agendor.

Styrelsen i ÖbN har istället bestämt att vi ska skjuta på årsmötet tills längre fram i år och återkommer och berättar mer om detta i det programutskick som planeras att göras kring midsommar. Information om ett kommande årsmöte kommer förstås också att lämnas på föreningens hemsida.

Holkar till salu!

Glädjande nog har vi skåningar begåvats med några veckors vinter, med snö och minusgrader. Men så fort solen börjar tina bort både snö och kyla kan man höra hur mesar och andra "stannfåglar" börjar fila på sina vårmelodier.

I föreningen har vi under många år snickrat holkar till våra småfåglar. Och därför har vi ett lager med ännu osålda fågelbostäder som vi gärna säljer till hugade. Vi har även fått ta över Sten Åke Thomassons egentillverkade fågelbord.

Både holkar och fågelbord kan köpas för en enkel hundralapp!

RING Björn Herrlund 0709-515323

Styrelse

Ordförande
Vakant

Ledamot

Björn Herrlund, Ekorrstigen 3, 286 35 Örkelljunga,
tfn 070-951 53 23. bjornherrlund@gmail.com

Sekreterare

Kurt Arne Johansson, Sönder Össjö 8535, 286 74 Skånes Fagerhult,
tfn 0433-303 80, johansson.skf@telia.com

Kassör

Eva Persson, Ingas väg 7, Ö. Ringarp, 286 91 Örkelljunga,
tfn 070-830 14 27, evahenny@hotmail.se

Ledamot

Lars Schale, Utterkroken, Killhult 161, 312 98 Växtorp,
tfn 072-743 11 18, lars@schale.se

Medlemsavgifter för år 2021

296 kr. Medlem i Naturskyddsföreningen (NF), Naturskyddsföreningen i Skåne och Örkelljungabygdens Natur. Du får tidningen "Sveriges Natur" i färg, med normalt sex nummer per år och med en upplaga på 200 000 samt Alcedo en gång per år.

365 kr. Familjemedlemskap i NF (fritt antal medlemmar på samma adress).

200 kr. Lokal medlem i Örkelljungabygdens Natur. Vilket innebär att medlemsavgiften täcker framtagningen och distributionen av tidningen Alcedo en gång per år.

Bankgiro nr 617-8792

Vill du kontakta Naturskyddsföreningen riks mejla info@naturskyddsforeningen.se

Besök vår hemsida

orkelljunga.naturskyddsforeningen.se

Studieförbundet är vårt studieförbund

Naturskyddsföreningen
Örkelljungabygdens Natur

Alcedo